

Vinderessay: “Lakridsbånd”

Af Anna Haargaard Olsen, Roskilde Katedralskole

Vinder af Statens Naturhistoriske Museums essaykonkurrence for gymnasieelever 2013 om Niels Bohr.

Jeg sidder i køkkenet. Lyset er afdæmpet, kun to stearinlys og min computer oplyser rummet. Udenfor blæser vinden i blade og træer. Det er en af de dage. En af de dage, hvor alt går i et, bladene, vinden, farverne, mørket. Jeg sidder i køkkenet. Huset er ryddet op, og de sidste gæster er taget hjem. Vinflasker, cigaretskodder og madrester er af vejen. Kun den skønne stemning efter nogle hyggelige timer hænger tilbage i luften. Gennem platte jokes, vin og fællessang på “Bohemian Rhapsody” forvandlede mit barndomshjem. Nye, velkendte ansigter i gamle, trykke rammer. Det er som at tage én verden ind i en anden. Jeg bliver en anden, opfører mig anderledes. Det er en side af mig selv, som ikke er vant inden for disse mure. Mine venner ser mig anderledes end mine forældre ser mig. Og heldigvis for det.

Nu er solen gået ned. Ella og Louis synger på anlægget. Sammen med efteråret uden for vinduet skaber de aftenens synergi. En følelse af lykke overvælder mig, og jeg kan ikke lade være med at smile, mens jeg synger med på de blå toner. Det har været den skønneste weekend. Endnu er jeg alene hjemme, endnu er denne ro til stede. Om lidt kommer mine forældre hjem, så vil stemningen skifte. Den vil vende. Vende tilbage til det gamle og velkendte. Jeg glæder mig til at se dem, men jeg ved også, at så er freden forbi. Så vil jeg igen skifte tilbage til den jeg er, sammen med dem. Til den, de ser mig som.

Gennem deres øjne forvandles jeg til en anden person, tager datter-rollen på mig.

Det er en anden side af mig selv mine forældre ser, end mine venner ser. Og heldigvis for det. Det er de øjne og blikke, der møder mig, der skaber hvem jeg er i det øjeblik. Men hvem er jeg så lige nu? For et øjeblik siden blev jeg set gennem mine venners øjne. Jeg var afslappet, glad og fjollet. Om et andet øjeblik bliver jeg set gennem mine forældres øjne. Så vil jeg være hende den glade pige der, forhåbentlig, har været ansvarlig og ryddet huset ordentligt op, og sørget for stearinlys i vinduet til de kommer hjem. Tiden lige her imellem er jeg hverken den ene eller den anden. Måske er jeg mig selv netop her, eller også er jeg ingen. Måske er jeg ikke én, men måske komplementerer alle disse øjne, hvem jeg er. Peter Ronild skrev i sin novelle ‘I morgen kommer Paddehatteskyen’: “Alting er komplementært, siger Niels Bohr, og øjne, der ser på en ting, som om den var et lakridsbånd, påvirker den uhyre meget til at være et lakridsbånd, og til sidst er det en halvblood blanding af lakridsbånd og øjne...”. Kan vi eksistere uden vores medmenneskers blikke? Vi ville være udefineret. For det er de gensidige blikke, og den gensidige opførelse,

der skaber hvem vi er for hinanden. Vi er afhængige af vores familie, venner og fjender. Det er dem der tildeler os vores forskellige roller. Men hvad nu hvis det ikke er lakridsbånd vi ser på, men tværtimod chokolade? Hvad nu hvis jeg ikke er det, de andres øjne ser? Så er jeg på den! For hvem er jeg så?

Jeg hører bilen køre ind i indkørslen. Hornet dytter. Nu er de hjemme, og med ét bliver jeg deres datter. Jeg hører bildørene smække, snak og latter. Jeg glæder mig til at se deres smil, når de kommer hjem til et renere hus end de forlod. Nu er det ikke længere musik, thai mad, Bubber og Medina der er emnerne, men derimod sport, arbejdsløshed og menighedsråd. Alle emner er en del af mit jeg, men det er ikke det samme jeg.

Ifølge eksistentialisterne Martin Buber og Gabriel Marcel forstår vi først os selv, når vi genkender os i en anden, og den anden i os. Et såkaldt jeg-du-møde, modsat jeg-det-møde hvor personen overfor os ses som en genstand, med en uforanderlig, dømmende egenskab. I jeg-du-mødet indtræffer gensidig respekt og tillid, og vi lærer hinandens inderste at kende. Det er den del af os selv i den anden som vi forstår, og på den måde skaber vi identifikation og medfølelse. På samme måde forstår jeg kun mig selv, når jeg har oplevet mig hos en anden. Der kan jeg sige: “sådan har jeg det også”, eller “det synes jeg også”. Alting er komplementært. Og vi er komplementære for hinanden. Måske bliver vi ligefrem ens. En halvblood blanding af lakridsbånd og øjne. Men kan vi være sikre på, at vi nu også er så ens? For alt vi kender, kender vi ud fra vores egen opfattelse. Alt hvad jeg oplever, og føler, kan kun jeg vide med sikkerhed. Den følelse. Det lyder enormt ensomt. Jeg kan blive helt trist og panikslagen ved tanken om denne ensomhed. Tanken om, at ingen nogensinde vil kunne kende til hvad jeg føler. Ingen at dele det med. Og jeg vil heller aldrig kunne kende til andre menneskers følelser og tanker. Jeg vil i hvert fald aldrig vide det med sikkerhed. Der findes en hjemme-side, hvor hele verdens befolkning er grafisk illustreret med en lille tændstik-mand pr. indbygger. 7,1 milliarder. Overskuelig uoverskuelighed. Det er svært at tænke sig, at jeg ikke vil kunne forstå eller identificere mig med nogle af disse mennesker. Det er både svært og nemt at føle mig ensom, når jeg ser denne hjemmeside. Jeg er jo ikke ligefrem alene. Men hvis ingen af disse mennesker kender mig, er jeg pludseligt meget alene. Vi lever i den samme verden. I den samme virkelighed. Men kan jeg overhovedet være sikker på, at min virkelighed er den samme som mine forældres, som mine venners, som de 7,1 milliarder andre verdensbeboere? Niels Bohr sagde:

“Ordet ’virkelighed’ er også et ord, som vi må lære at bruge korrekt”. Men hvad er virkeligheden? Brug af ordet virkelighed, er et forsøg på at indkapsle og forstå verden, gøre verden overskuelig. Netop derfor er det vigtigt at sætte ord på vores tanker og meninger. Nå frem til en fælles forståelse. Eller det vi regner med, er en fælles forståelse. Ellers kan vi ikke bruge ordet virkelighed korrekt. Det er måske derfor, at jeg netop i det øjeblik, for et øjeblik siden, fandt ro. Der konstruerede jeg min egen virkelighed, uden nogle indvendinger udefra. Egentlig kan jeg jo ikke gøre andet, end at konstruere min egen virkelighed. Jeg aner ikke, om mine venner og forældre ser mig som den, jeg tror jeg er sammen med dem. Det er ikke sikkert, at de øjne, hvormed jeg tror de ser mig, er de samme som de selv tror de ser mig med.

Hoveddøren går op. Jeg klapper min computer sammen, og vender tilbage til virkeligheden. Tilbage til den virkelighed der er her i huset.

Anna Haargaard Olsen (f. 1994) går i 3.U på Roskilde Katedralskole med musik som hovedfag. Hun er opvokset uden for landsbyen Haraldsted. Efter gymnasiet har Anna planer om at rejse, og senere måske søge ind på Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Dommerpanelets udtalelse til vinderen

Her bringer vi dommerpanelets udtalelse til vinderen i Statens Naturhistoriske Museums essaykonkurrence “Niels Bohr”. Vinder blev Anna Haargaard Olsen, Roskilde Katedralskole, med essayet “Lakridsbånd”:

Et velskrevet, personligt og originalt essay med en tydelig rød tråd. Et meget anderledes essay med mange gode inddrag af andre tekster. Et essay om skribentens refleksioner over menneskers komplementaritet og over hendes egen identitet; om hvordan hun oplever at blive formet - eller lader sig forme - af de mennesker, hun er sammen med på forskellige tidspunkter: forældrene, familien, vennerne. “Alting er komplementært. Vi er komplementære for hinanden”, skriver hun og bliver trist ved tanken om, at det måske er principielt umuligt helt at forstå eller kunne identificere sig med bare ét andet af jordens 7,1 milliarder mennesker. Og kan vi være sikre på, at vi lever i den samme virkelighed? “Egentlig kan jeg ikke gøre andet end at konstruere min egen virkelighed”, konkluderer skribenten.

Dette essay er på mange måder et essay i klassisk forstand, hvor vi starter og slutter hjemme hos forfatteren. Udgangspunktet er komplementaritet og vores forståelse og konstruktion af virkeligheden. Igennem essayet får vi præsenteret en række referencer til andre både filosofiske og litterære værker og emner (blandt andet Peter Ronilds “I morgen kommer Paddehatteskyen” og eksistentialismen), der i næsten ’stream-of-consciousness’ stil fører læseren igennem de kringledede argumenter om komplementaritet og virkelighedskonstruktion. Og både forfatter og læser bliver bevidst om, at man kan konstruere sin egen virkelighed, og at man ser sig selv på én måde, selvom andre ser én på en anden måde. Et super godt essay på mange planer!

Dommerpanelet bestod af partikelfysiker Troels C. Petersen (Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet), videnskabshistoriker Henry Nielsen (Institut for Fysik og Astrofysik, Aarhus Universitet) samt videnskabs- og litteraturhistoriker Laura Søvsø Thomasen (Institut for Æstetik og Kommunikation, Aarhus Universitet).

PFEIFFER VACUUM

Vacuum kamre

Fremstillet efter kundens design

Tlf. 4352 3800 Fax 4352 3850
Erik.Fieldgaard@pfeiffer-vacuum.dk
www.pfeiffer-vacuum.com